

Poznania Marka Kalembę i dyrektora IZ. Upamiętniono także twórców i członków „Ojczyzny” poprzez złożenie kwiatów pod poświęconą im tablicą znajdującą się w krużganku klasztoru oo. Dominikanów w Poznaniu oraz na grobach profesora Zygmunta Wojciechowskiego, mecenasa Jana Jacka Nikischa, Kiryła Sosnowskiego oraz profesora Edwarda Serwańskiego. Działacze tej organizacji współtworzyli później Instytut Zachodni.

Podczas serdecznych rozmów z członkami rodzin zgromadzonych przy mogiłach swoich bliskich omówiono m.in. przedsięwzięcia zmierzające do godnego upamiętnienia środowiska „Ojczyzny”.

Uroczystość wręczenia Honorowego Obywatelstwa Miasta Poznania prof. K.M. Pospieszalskiemu oraz upamiętnienia środowiska „Ojczyzny” spotkała się z dużym rezonansem w środkach masowego przekazu.

Andrzej Sakson

DOKTORAT HONORIS CAUSA UNIwersYTETU OPOLSKIEGO DLA PROFESORA HUBERTA ORŁOWSKIEGO

10 marca 2005 r. miała miejsce na Uniwersytecie Opolskim uroczystość nadania tytułu doktora honoris causa profesorowi Hubertowi Orłowskiemu. Uroczystość stanowiła realizację uchwały Senatu tamtejszego Uniwersytetu podjętej 27 stycznia 2005 r. na wniosek macierzystej Rady Wydziału Neofilologicznego. Wręczenia dyplomu dokonał – w obecności członków Senatu oraz wielu zaproszonych gości z uczelni w kraju i za granicą a także przedstawicieli lokalnych instytucji naukowych i kulturalnych – rektor prof. dr hab. Józef Musielok. Promotorem w przewodzie była prof. dr hab. Maria Katarzyna Lasatowicz, a recenzje dorobku profesora H. Orłowskiego przedstawili: prof. dr hab. Maria Kłańska z Uniwersytetu Jagiellońskiego i prof. dr hab. Wojciech Kunicki z Uniwersytetu Wrocławskiego. W materiałach towarzyszących wydanych z tej okazji przez śląską Uczelnię (*Doctor Honoris Causa Universitatis Opoliensis Hubertus Orłowski, Opoliae 10 Martii 2005*) zamieszczono obok tekstu dyplomu, informacji o procedurze promocyjnej oraz informacji biograficznych dotyczących Odnaczonego teksty recenzji, laudacji, a także tekst wykładu, który prof. H. Orłowski wygłosił w ramach uroczystości. Po powitaniu rektor Uniwersytetu wymienił m.in. najważniejsze zasługi Odnaczonego jako badacza polskich i niemieckich stereotypów narodowych, inicjatora przedsięwzięć badawczych i edytorskich, w tym także zasługi w zakresie kształcenia kadry akademickiej. Laudację z okazji nadania tytułu wygłosiła prof. dr hab. Maria Katarzyna Lasatowicz, dyrektor Instytutu Filologii Germańskiej UO. Nawiązując do recenzji dorobku naukowego Odnaczonego, prof. Lasatowicz podkreśliła, jak bardzo na Jego rozumiejące spojrzenie na rozległe procesy kulturowe i społeczne w skali europejskiej nakładały się doświadczenia pogranicza kulturowego, etnicznego i konfesyjnego, w jakie obfitowała rodzina Warmia, do której nawiązał w książce *Warmia z oddali*, poświęconej „odpominaniu” wypartych z pamięci obrazów stron rodzinnych, a także równie fascynująca analityczna metaopowieść o wydarzeniach związanych z objawieniami w Gietrzwałdzie w 1877 r. pt. *Rzecz o dobrach symbolicznych. Gietrzwałd 1877* (Borussia 2005; w czasie opolskiej uroczystości pozycja ta nie była jeszcze opublikowana). Między innymi tej właśnie materii poświęcił profesor H. Orłowski swój wykład, który opatrzył formułą „O potrzebie pokory wobec bezmiaru tekstów”.

W laudacji nie mogło oczywiście zabraknąć miejsca dla czołowych osiągnięć pracy naukowej i działalności edytorskiej Odnaczonego, stąd m.in. podkreślano znaczenie Jego dokonań badawczych nad literaturą w Trzeciej Rzeszy, w tym także ich interdyscyplinarne ukierunkowanie, torujące drogę

– jak z dzisiejszej perspektywy można śmiało powiedzieć – ku dalszym badaniom nad problematycznym stykiem między literaturą a polityką. W zakresie dokonań naukowych z ostatnich kilkunastu lat podkreślano zarówno w recenzjach, jak i laudacji, jak ważną rolę w kształtowaniu kierunku prac badawczych Profesora odegrała refleksja nad nierównoczesnością procesów modernizacyjnych w Polsce i w Niemczech i konsekwencja tego zjawiska dla relacji między oboma krajami, co pozostawało w ścisłym związku z funkcjonalizacją wzajemnych uprzedzeń i stereotypów. Pod tym względem centralne miejsce w dorobku Profesora zajmuje monografia *Polnische Wirtschaft*, dostępna w polskiej i niemieckiej wersji językowej. Badacz poszukujący przyczyn, dla których nowożytny niemiecki dyskurs o Polsce w tak znaczący i kulturowo „wielowarstwowy” sposób ukierunkował postrzeganie Polski i Polaków w Niemczech na przestrzeni ponad dwóch ostatnich stuleci, właśnie w tej monografii znajdzie sproblematyzowane propozycje odpowiedzi, przez które przeziara – jak również podkreślano w wy-stąpieniach na opolskiej uroczystości – postać i postawa „humanisty rozumiejącego”. Właśnie w tego rodzaju postawie należałoby doszukiwać się źródeł inspiracji, która zaowocowała kolejnym znaczącym przedsięwzięciem badawczo-edytorskim profesora H. Orłowskiego, jaki stanowi ponad 20-tomowa Poznańska Biblioteka Niemiecka, wydawana we współpracy z Christophem Kleßmannem, obejmująca znaczące dzieła humanistyki niemieckiej. Wielokrotnie cytowana myśl programowa serii, zaczynająca się od słów „sąsiedztwo zobowiązuje”, jest czymś daleko ważniejszym i głębszym niż jej istotny przeciw wymiar programowy, który w pełni potwierdza recepcja serii. Jest bowiem rzeczą znamienne, iż seria ta tworzy nowe, liczące się fakty w polsko-niemieckim dyskursie intelektualnym, a poszczególne jej tomy żyją w pewnym sensie własnym życiem naukowym, wkraczając w obszary dyskursu historycznego, literaturoznawczego, socjologicznego, filozoficznego (ostatnio teologicznego) czy politologicznego.

W czasie uroczystości niejednokrotnie przywoływano długą „listę” zasług Profesora jako badacza, inicjatora i organizatora przedsięwzięć naukowych i edytorskich, znawcy literatury i kultury niemieckiej obecnego pracami naukowymi, ale także, gdy trzeba, tekstami publicystycznymi wszędzie tam, gdzie ma miejsce niełatwy przecież dialog kultur – tak w wymiarze historycznym, jak i odnoszącym się do współczesności. Laudację zamykała refleksja nawiązująca do z pozoru tylko „lokalnej”, śląskiej recepcji prac Profesora:

„Tutaj na Opolszczyźnie, gdzie relacje wynikające z polsko-niemieckiego, a także czeskiego pogranicza kulturowo-etnicznego są tak znaczące, że właściwie wybijają się do rangi głównych tematów badawczych w wymiarze interdyscyplinarnym, niezmiernie ważne jest wsłuchiwanie się w humanistyczne przesłanie Profesora Orłowskiego po to, by na nowo zbadać, poznać, wreszcie 'odtabuizować' istotę relacji trudnego sąsiedztwa i uczynić je nadzieją, znakiem lepszej przyszłości”.

W tej właśnie perspektywie zawarte są najlepsze życzenia, jakie można przestać pod adresem Profesora i jego dzieła.

Czesław Karolak

INSTYTUT ZACHODNI W PAŁACU SASKIM W KUTNIE

SYMPOZJUM NIEMCOZNAWCZE

W Kutnie u zbiegu dawnego Nowego Rynku (Pl. Piłsudskiego) z traktem poznańskim znajduje się zniszczony i częściowo spalony, parterowy budynek, identyfikowany niegdyś z XVII-wiecznym zajazdem, i o mało co nie rozebrany w latach 60. minionego stulecia. Dopiero w 1972 r., dzięki opublikowanemu w książce Waltera Hentschla *Die Sächsische Baukunst des 18. Jahrhunderts in Polen* (Berlin 1968 r.) projektowi Johanna Martina Waltera, udało mi się ustalić, że jest to jeden z czterech